



UPPSALA
UNIVERSITET

Juridiska fakultetsnämnden

Box 256
SE-751 05 Uppsala

REMISSYTTRANDE

1 (3)

2020-10-15

JURFAK 2020/50

Arbetsmarknadsdepartementet

Ökad trygghet för visselblåsare (SOU 2020:38) (A2020/01490/ARM)

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Allmänt

Fakultetsnämnden anser att utredningen på ett förtjänstfullt sätt fullgjort sitt uppdrag. Eftersom förslaget dels bygger på ett EU-direktiv, dels innefattar förslag utöver direktivet har det dock kommit att bli relativt komplicerat. Det är synd då ju därmed de som berörs kan ha svårt att ta till sig innehållet. Kanske kan denna komplexitet motverkas med andra åtgärder såsom information.

Svårigheterna för den enskilde att förstå reglerna blir inte lättare av att det i en del situationer finns en möjlighet att välja mellan det skydd den föreslagna lagen ger och det sedan tidigare grundlagsfästa skyddet för meddelare i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Kanske skulle en kollisionsregel övervägas?

När det gäller vilka kategorier av personer som ska skyddas enligt den föreslagna lagen kan det diskuteras om inte elever i ungdomsskolan och studenter i högskolan ska omfattas. De föreslagna reglerna kommer, i kombination med skyddet enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, att medföra att elever och studenter i kommunala och statliga skolor och högskolor kommer att ha grundlagsskydd som meddelare medan elever och studenter i skolor och högskolor som har en enskild huvudman inte kommer att ha något liknande skydd. Denna åtskillnad är olycklig då samma behov av en "visselblåsarrätt" torde göra sig gällande i alla utbildningsverksamhet

Fakultetsnämnden övergår nu till att kommentera några av de föreslagna reglerna. Kommentarererna inordnas under föreslagna lagrum.



Förslag till lag om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden

1 kap. 2 §

I förslagets 1 kap. 2 § punkt 3 står det ”kan anses utgöra” Här borde termen ”avser” fungera bättre.

1 kap. 6 §

Det kan försvåra förståelsen av den föreslagna lagen att offentliggörande inryms inom termen rapportering. Rapportering är vanligen en riktad aktivitet, enligt lagen internt inom den entitet som berörs, eller externt till viss myndighet. Offentliggörande är mer att göra kunnigt för alla och envar. Därför kan ifrågasättas det lämpliga i att begreppsmässigt inordna offentliggörande under begreppet rapportering. Enligt direktivet synes man också skilja mer på dessa begrepp än som görs i det förevarande lagförslaget.

2 kap. 9 §

I förslagets 2 kap. 9 § 3 punkten stipuleras att en rapportör ska ha skydd enligt lagen om han eller hon avser att rapportera om en uppenbar fara. Det kan enligt fakultetsnämndens mening vara lämpligt att ange vilken typ av fara som avses.

3 kap. 1 §

I lagförslagets 3 kap. 1 § görs en koppling till den kvalificerade sekretess som råder enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen varigenom gränsen för tillåtna meddelanden stipuleras. Meddelanden enligt dessa grundlagar kan handla om allehanda information av vitt olika slag medan rapporter enligt den föreslagna lagen endast får handla om rätt allvarliga missförhållanden. Det kan ifrågasättas om inte den rapporterandes friutrymme bör vara större än en sedvanlig meddelares. Det bör således övervägas om inte den som slår larm ska behandlas generösare i detta avseende än meddelare enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Enligt tredje stycket i samma föreslagna lagrum förbjuds helt att den som rapporterar lämnar ut handlingar. Är det förenligt med att offentliggörande sägs vara en form av rapportering? Vidare kan ifrågasättas om det är förenligt med direktivet, t.ex. 21(2) att helt undanta utlämnande av handlingar. Enligt fakultetsnämndens mening bör det övervägas om inte även överlämnande av vissa handlingar ska ingå i rätten att rapportera.



3 kap. 2 §

Det bör enligt fakultetsnämnden mening övervägas om inte den skillnad som görs i detta 3 kap. 2 § mellan brottsliga förfaranden och andra otillåtna förfaranden kan förtydligas. Som regeln är skriven nu är den svår att förstå.

5 kap. 2 §

Myndighetsbegreppet enligt svensk rätt brukar inte inrymma kommuner. Därför kan det bli förvirrande när man i förslagets 5 kap. 2 § skriver att en kommun kan utses att vara behövrig myndighet.

7 kap. 4 §

Enligt förslagets 7 kap. 4 § synes en person som rapporterar kunna bestämma hur den som tar emot rapporten ska dokumentera rapporten. Den rapporterade ges även rätt att påkalla ändrig i skriftlig dokumentation. I detta sammanhang kan det eventuellt uppstå konflikter med de regler myndigheter, och en del andra, har att följa om allmänna handlingar. När en handling är upprättad hos en myndighet krävs det en uttryck regel som medger att den förstörs. Kan man uppfatta den föreslagna 7 kap 4 § som en sådan regel? Frågan borde analyseras och beröras i lagstiftningsärendet.

Övriga förslag

Vad gäller övriga förslag till föreskrifter har fakultetsnämnden inga synpunkter.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Sverker Scheutz. Scheutz har samrått med Mikael Ruotsi, doktorand i konstitutionell rätt. Yttrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Anna Singer.


Anna Singer